

1. Referentie

Referentie	Stevens, F. (2001). Gemaakte keuzes? Een analyse van de muziek – en mediapreferenties van Vlaamse jongeren. <i>Sociologische Gids</i> , 48, (2), 138 - 155
Taal	Nederlands
ISBN - ISSN	/
Publicatievorm	Tijdschriftartikel

2. Abstract

In sociologie bestaan er twee contrasterende visies op esthetische keuzes. De eerste beweert dat esthetica meer een kwestie wordt van persoonlijke keuze door het proces van individualisering. Een tweede visie legt sterk de klemtoon op de sociale gebondenheid van keuzes. Dit artikel zoekt naar bewijzen voor een dergelijke structurering in de muzikale smaken en mediavoorkeuren van Vlaamse jongeren. Het onderzoek toont het bestaan aan van een jongens- en een meisjescultuur en van culturele verschillen naargelang sociale achtergrond. Vooral onderwijs blijkt belangrijk om culturele verschillen te duiden. Dit is in overeenstemming met eerder onderzoek naar de ethische opvattingen van jongeren in Vlaanderen. Er zou meer aandacht moeten besteed worden aan de relatie tussen ethica en esthetica.

3. Trefwoorden

Thema('s)	Media
Trefwoord(en)	Familiaal milieu, gender, mediagebruik, muziek, school kapitaal, televisie

4. Onderzoeker

Opdrachtgever	
Onderzoeker(s)	Frank Stevens Onderzoeksgroep TOR Vakgroep Sociologie VUB Pleinlaan 2 1050 Elsene Tel: 02/ 629 20 24 Fax: 02/ 629 30 52 torgroep@vub.ac.be http://www.vub.ac.be/TOR

5. Onderzoeksvraag

Onderzoeksvraag	In welke mate dragen keuzes van Vlaamse jongeren op een gebied met weinig systeemdruk – namelijk preferenties in muziek, tv-programma's en media – sporen van een structurele bepaaldheid in zich? Of blijken deze keuzes strikt individueel?
Hypothesen	/

6. Methode

Onderzoeks-methode	Kwalitatief onderzoek met schriftelijke vragenlijsten: De muzikale preferenties van de jongeren werden bevraagd aan de hand van een lijst met
--------------------	--

	negentien muziekgenres. Via een score van 0 tot 10 konden de leerlingen aanduiden in welke mate ze de muziekstijl goed of slecht vonden. Met een score 11 konden de leerlingen aangeven dat ze de stijl niet kenden. Hierbij werd een oblique principale factoranalyse uitgevoerd. De voorkeuren voor tv-programma's werden geanalyseerd aan de hand van vragen rond kijkgedrag op basis van een vijfpuntenschaal. Via de vijfpuntenschaal konden de leerlingen aangeven hoe vaak ze naar veertien verschillende soorten tv-programma's kijken. Ook hier werd een oblique principale factoranalyse toegepast. Om het mediagebruik in kaart te brengen, werd naar de voor – en afkeuren voor zowel radio – als tv-zenders, alsook naar de preferenties voor bepaalde tijdschriften gevraagd. De variabelen zijn hierbij van nominaal niveau, waardoor een analyse werd uitgevoerd met principals. Om een zicht te krijgen op de jongens - en meisjesculturen werd een discriminatieanalyse van acht cultuurdimensies toegepast. Om het verschil in gezinsmilieu na te gaan, werd gebruikgemaakt van een tweedeling volgens opleidingsniveau van de ouders. Indien beide ouders hoogstens een opleiding middelbaar onderwijs behaalden, beschouwde men de jongere als afkomstig uit een gezin met laag sociaal kapitaal. Indien minstens één van de ouders een diploma hogeschool of universitair diploma heeft, dan werd de jongere beschouwd als afkomstig uit een gezin met een hoog sociaal kapitaal.
Onderzochte groep	4722 leerlingen uit het laatste jaar van het secundair onderwijs in 63 Vlaamse scholen, meestal zeventien of achttien jaar
Bereik	Regionaal (Vlaanderen en Brussel)

7. Resultaten

Muziek	Vooral filmmuziek, house, techno en rock kennen een stevige aanhang onder de Vlaamse jongeren. Disco, sixties-muziek, rap en reggae wordt door meer dan de helft van de ondervraagde jongeren goed gevonden. Ook grunge wordt door een groot deel van de jongeren gewaardeerd, maar opvallender is de 32 % jongeren die beweren grunge niet te kennen. Het minst populair zijn 'Tien om te Zien' – en schlagermuziek. Een goede 13 % van de jongeren beweerden 'Agila' (onbestaand genre) te kennen. De overgrote meerderheid onder hen gaf te kennen dat dit genre hen totaal niet aanstond. Blijkbaar hebben een aanzienlijk deel van de jongeren gedacht: 'Ik ken het niet, dus het moet wel slecht zijn'. Dit impliceert heel waarschijnlijk dat de appreciatie van de genres door de vraagstelling wordt onderschat.
Televisie	Een tweedeling in soorten programma's vond men duidelijk terug in de factoroplossing: enerzijds ontspanningsprogramma's en anderzijds informatieprogramma's zoals journaals, actualiteitenrubrieken en talkshows. De entertainmentfactoren vallen echter uiteen in twee dimensies. Op de eerste factor scoren vooral soaps, koppelprogramma's, spelprogramma's, comedy -, family - en dokterreeksen hoog. Het zijn tv-programma's met een hoog gezelligheids – en ontspanningsgehalte, waarbij meestal op bijna dagelijkse basis kan worden uitgekeken naar het vervolg. Ook de tweede factor vertegenwoordigt ontspanning. Het zijn echter vaak programma's waarin niet alleen gezelligheid en ontspanning centraal staan, maar die voor een belangrijk deel zijn opgebouwd rond actie, kicks en sensatie. Vandaar de hoge ladingen voor sciencefiction/ fantasy, film, tekenfilm en misdaad/advocatenserie.
Media	Enerzijds komt men tot de conclusie dat jongeren die tiener – en roddelbladen lezen, en de commerciële zenders zoals VTM en VT4 het best vinden, niets moeten hebben van de openbare televisie en waarvan de radiovoorkeur uitgaat naar lokale radiozenders. Aan de andere kant zijn er jongeren die de publieke tv-zenders goed vinden, naar Radio 1 of Studio Brussel luisteren en actualiteitentijdschriften lezen. Deze mediasmaak heeft te maken met de zelfplaatsing in het medialandschap. Blijkbaar speelt als onderliggende dimensie in deze zelfplaatsing, de mate waarin men zichzelf associeert met media die zichzelf omschrijven als 'onafhankelijk', 'kritisch', 'intellectueel' en 'niet-commercieel/publiek' tegenover commerciële, populaire media.

Jongenscultuur versus meisjescultuur	Men kan een duidelijk onderscheid maken tussen een jongens – en een meisjescultuur. De verschillen zijn het meest uitgesproken bij muziek – en televisievoorkeuren. Meisjes prefereren duidelijk meer programma's waarin gezelligheid troef is, terwijl de voorkeur van jongens eerder uitgaat naar actieve, internationale tv-producties. Een analyse van de oorspronkelijke items leert dat meisjes meer beweren te kijken naar koppelprogramma's, soaps en dokterseries en jongens naar sciencefictionseries, tekenfilms, maar vooral sport. Meisjes en jongens hebben ook een andere muziekvoorkeur. Meisjes identificeren zich veel meer met zachtere en romantischere muziekgenres zoals klassieke muziek, sixties-muziek, filmmuziek of rockballads. Bovendien staan ze opvallend minder negatief ten opzichte van Vlaamse showbizmuziek. Jongens appreciëren dan weer meer de stoere gitaargenres, zoals heavy metal, grunge, punk en hardrock.
Familiaal milieu	Jongeren uit familiale milieus met een lager school niveau hebben duidelijk een voorkeur voor populaire en commerciële media, terwijl de jongeren uit familiale milieus met een hoog school kapitaal vooral 'highbrow- media' prefereren. De correlatie van deze dimensie is zelfs zo sterk, dat mediagedrag bijna een proxy wordt voor het onderscheid tussen jongeren uit familiale milieus met differentieel school kapitaal. De gevestigde muziekgenres worden ook duidelijk meer geapprecieerd in milieus waar één van de ouders een hogere opleiding heeft genoten. Sociale achtergrond blijft dus wel degelijk nog van belang voor de culturele preferenties van vrije tijd.
Verschil ASO en BSO	Uit de analyse blijkt dat jongeren met een incongruent school kapitaal (ASO-leerlingen uit een familie met een laag school kapitaal en BSO-leerlingen uit een familiaal milieu met een hoog school kapitaal) hun preferentiesysteem eerder afstellen op dat van jongeren die dezelfde onderwijsvorm volgen. Het zijn echter de jongeren waarvan de eigen onderwijsvorm congruent is met het familiaal school kapitaal, die zich juist laten klasseren. BSO-leerlingen met een hoog familiaal school kapitaal onderscheiden zich van de andere BSO-leerlingen doordat ze iets meer gitaarmuziek prefereren.
Sociale bepaaldheid van smaak	Het feit dat men op basis van esthetische keuzes vooral jongeren uit het ASO met een hoog familiaal school kapitaal en BSO- leerlingen met een laag familiaal school kapitaal kon onderscheiden, blijkt eerder de these van sociale bepaaldheid te ondersteunen. Meer nog, onderwijs reproduceert niet alleen de culturele verschillen, maar versterkt ze ook. Bovendien speelt het onderwijs een autonome, structurerende rol waar het cultuur betreft. Dit blijkt uit de vaststelling dat jongeren hun preferenties vooral afstemmen op die van jongeren die dezelfde onderwijsvorm volgen. Wat geldt voor waarden, geldt ook blijkbaar voor smaken.

8. Publicaties op basis van hetzelfde onderzoek

Elchardus, M., Kavadia, D., Siongers, J., (1998), Hebben scholen een invloed op de waarden van jongeren? Een empirisch onderzoek naar de doeltreffendheid van waardevorming in het secundair onderwijs. Onuitgegeven onderzoeksrapport, VUB, Vakgroep Sociologie, onderzoeksgroep TOR (2 delen).

9. Beleidsaanbevelingen

Nee

10. Samenvatting

Het artikel vertrekt vanuit volgende uitspraak: "Smaak is de ultieme uitdrukking van eigen identiteit en individualiteit". Vanuit dit uitgangspunt gaat men op zoek naar de voorkeuren van muziek en media bij jongeren om uiteindelijk te weten te komen of smaak nu al dan niet sociaal wordt beïnvloed.

De resultaten werden bekomen door het onderzoek naar waardevorming dat de VUB uitvoerde in het schooljaar 1996 – 1997 in 63 secundaire scholen in Vlaanderen. In de vragenlijst werden verschillende vragen opgenomen omtrent voor – en afkeuren op het vlak van muziek en media. Uit het onderzoek kwam naar voor dat ontspanningsprogramma's, dagelijkse programma's met vervolg, actie, sensatie, misdaad en sport goed scoren bij de jeugd. Lezers van tiener - en roddelbladen kijken vaker naar VTM en VT4 en luisteren vaker naar lokale radio's . Actualiteitstijdschriften doen het goed bij de STUBRU-luisteraars, die vaker naar de openbare omroep kijken. Een duidelijk onderscheid in jongens – en een meisjescultuur kwam uit het onderzoek naar voren. Meisjes kiezen gezelligheidsprogramma's, klassieke muziek, sixties-muziek, rock-ballads, kortom het zachtere genre. Jongens gaan voor actie en internationale producties. Qua muziek kiezen ze metal, grunge,

punk en hardrock. Jongeren uit familiale milieus met een lager scholair kapitaal hebben een voorkeur voor populaire en commerciële media, terwijl jongeren uit familiale milieus met een hoog scholair kapitaal vooral 'high-brow' media prefereren. Hieruit blijkt dat de sociale achtergrond van belang is bij culturele voorkeuren. Grote verschillen in smaak tussen ASO – en BSO- leerlingen werden opgemerkt. ASO-leerlingen hebben ook een grotere muziekkennis dan BSO-leerlingen.

Uiteindelijk komt men tot de algemene conclusie dat smaak beïnvloed wordt door de sociale achtergrond.